

2. Золоторев А.И. Эффективное использование оборотных средств. - Экономика Украины, 1999. 280 с.
3. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2002. - 460 с., іл.
4. Кубай Н.Є. Теорія життєвого циклу фірми: стиль і стратегія управління. // Анатомія малого бізнесу / Під ред. С.К. Реверчука. - анал.-інформ. посібник. - Львів: Діалог, 1999. - С. 300.

УДК 657

МЕТОДИКА КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

В.М. ГОЛОВАЧКО, М.В. ГЛОДЯН

Мукачівський технологічний інститут

У статті розглянуто класифікацію витрат за найважливішими для виробництва ознаками. Розкрито та обґрунтовано значення і доцільність правильного розподілу витрат з метою їх достовірного визначення в обліку та успішного аналізу виробництва.

В умовах ринку велике значення надається вдосконаленню бухгалтерського обліку та спостерігається тенденція у наближенні політики підприємства до зарубіжного досвіду, дедалі популярнішим стає управлінський облік. Це доводить, що підприємства здійснюють стратегію спрямовану не тільки на відносно стабільне отримання прибутку, а і прагнуть до вдосконалення і завоювання нових ринків. А досягти таких результатів можна з програмами ефективного контролю витрат, що забезпечує конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта. Ефективне управління витратами дозволяє слідкувати за формуванням витрат продукції. Для цього на підприємстві використовуються різні методи класифікації витрат. Детальна класифікація дозволяє визначити причини перевитрат та знайти оптимальні шляхи зниження собівартості, що забезпечить конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Об'єкти та методи дослідження

У даному дослідженні за допомогою методів порівняння і аналізу ми намагаємось визначити найбільш ефективний поділ витрат за класифікаційними ознаками для підприємства. Аналізуються різні види класифікації витрат за їх економічними характеристиками. Дану тему досліджували відомі вчені: Ф.Ф. Бутинець, Л.В.Нападовська, Л. Пантелійчук.

Постановка задачі

Дуже важливо правильно вибрати класифікацію витрат для ефективної організації обліку, аналізу і контролю, калькулювання собівартості продукції та ефективного управління витратами. Витрати систематизуються за різними ознаками. Суть класифікації полягає в тому, що правильний розподіл витрат дозволяє ефективно здійснювати облік, аналіз з метою визначення та запобігання відхилень певних витрат, та, відповідно, визначати собівартість. Правильне відображення витрат в обліку забезпечує успішне функціонування підприємства. Класифікація витрат дозволяє з усіх витрат визначити, які саме збільшилися і які можна зменшити, щоб не збільшувати собівартість продукції. Зменшення витрат забезпечує конкурентоздатність підприємства на ринку. Витрати мають прямий вплив на рентабельність підприємства. Для того, щоб ефективно управляти витратами, важливо розподілити їх залежно від впливу багатьох факторів. Метою даного дослідження є розкриття сутності, значення класифікації витрат у діяльності підприємства.

Результати та їх обговорення

Не існує єдиної регламентованої класифікації витрат. Підприємство вибирає систему класифікації залежно від специфіки виробництва і інформації, що потрібна управлінському апарату. Адже багато однакових витрат підпадають під різні економічні характеристики і залежно від інформаційної функції використовуються в обліку та аналізі витрат.

За видами витрати класифікуються за економічними елементами та статтями калькуляції.

Під економічними елементами витрат розуміють сукупність економічно однорідних витрат в грошовому виразі за їх видами (це групування дозволяє відповісти на запитання, що витрачено на даний об'єкт).

Статті калькуляції формують ці витрати для визначення собівартості продукції – одні витрати показуються за їх видами (елементами), інші – за комплексними статтями (включаються декілька елементів). При цьому один елемент витрат може бути присутнім у кількох статтях калькуляції.

З урахуванням вимог П(С)БО 16 промислові витрати підприємства, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг), можуть групувати за наступними статтями калькуляції:

- сировина та матеріали;

- купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій;
- паливо і енергія на технологічні цілі;
- зворотні відходи (вираховуються);
- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- відрахування на соціальне страхування;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- загальновиробничі витрати;
- втрати від браку;
- інші виробничі витрати;
- попутна продукція (вираховується).

До наведеної вище типової номенклатури статей калькуляції підприємства можуть вносити зміни з урахуванням особливостей техніки, технології та організації виробництва відповідної галузі [3, п.165].

За способами перенесення вартості на продукцію витрати можуть поділятися на прямі та непрямі. Прямі – це витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. До прямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом окремого виду продукції, які можуть бути безпосередньо включені до її собівартості. Це сировина і матеріали. Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, інші матеріальні витрати; витрати на оплату праці; інші виробничі витрати.

Непрямі витрати – це витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом.

Необхідно зазначити, що чим менше використовуються прийоми непрямого розподілу витрат між окремими видами продукції (так як це неминуче веде до перекручувань в калькулюванні собівартості продукції), тим достовірніше і точніше є обчислення собівартості продукції. При неможливості уникнення непрямих способів розподілу важливо використовувати такі, які допускають мінімальний перерозподіл і забезпечують найбільшу точність в калькулюванні собівартості виробів [2, с.143].

До непрямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом кількох видів продукції (загальновиробничі), що включаються до виробничої собівартості за допомогою спеціальних методів. Непрямі витрати утворюють комплексні статті

калькуляції (тобто складаються з витрат, що включають кілька елементів), які відрізняються за їх функціональною роллю у виробничому процесі.

За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат витрати поділяються на змінні та постійні. Такий вид класифікації застосовується при вирішенні таких задач:

- для оцінки завантаженості виробничих потужностей і визначення величини непродуктивних постійних витрат;
- для визначення оптимальних обсягів виробництва і граничних величин витрат.

До змінних витрат належать витрати на сировину та матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, технологічне паливо й енергію, на оплату праці працівникам, зайнятим у виробництві продукції (робіт і послуг), з відрахуванням на соціальні заходи, а також інші витрати.

Постійні – це витрати, абсолютна величина яких із збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції істотно не змінюється.

До постійних належать витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробничою діяльністю цехів, а також витрати на забезпечення господарських потреб виробництва. Загальна сума змінних витрат є лінійною щодо обсягу діяльності, а величина змінних витрат на одиницю продукції – постійною для всіх рівнів діяльності.

В залежності від процентного співвідношення зміни затрат і змін обсягу виробництва змінні витрати, в свою чергу, поділяються на пропорційні і непропорційні.

Пропорційні витрати збільшуються або зменшуються пропорційно збільшенню або зменшенню об'єму продукції. Прикладом пропорційних витрат є прямі витрати, тобто витрати на сировину, основні матеріали, покупні напівфабрикати, заробітна плата виробничих робітників при відрядній оплаті праці, паливо і енергія на технологічні цілі.

Непропорційні витрати включають прогресивні і дегресивні витрати.

Прогресивні витрати зростають в темпах значно більших, ніж обсяг виробництва. До таких витрат, наприклад, відносяться доплати за позаурочні години, за роботу в святкові дні, оплата простоїв. Вони, як правило, спричиняють порушення ритмічності виробництва і не типові для нормально функціонуючого підприємства.

Дегресивні витрати зростають в темпах значно менших, ніж обсяг виробництва (витрати на поточний ремонт, електроенергію, допоміжні матеріали на господарські потреби, заробітну плату допоміжних робітників).

Загальна сума постійних витрат не змінюється при зміні обсягу діяльності, але сума постійних витрат на одиницю продукції відповідно зменшується у випадку збільшення обсягу діяльності і збільшується при його зменшенні.

Класифікація витрат дає можливість:

- а) визначити ефективність виробничих ділянок, процесів;
- б) прогнозувати обсяг виробництва та величину витрат, виходячи з наявних виробничих потужностей;
- в) своєчасно втручатися у виробничий процес в разі наявності суттєвих відхилень фактичних даних від нормативних [1, с. 134-135].

Витрати на виробництво поділяються за календарними періодами на поточні, довгострокові та одноразові.

Поточні, або постійні, звичайні витрати або витрати, у яких періодичність менша ніж місяць.

Довгострокові витрати – це витрати, пов'язані з виконанням довгострокового договору (контракту), тобто контракту, який не планується завершити раніше, ніж через дев'ять місяців з моменту здійснення перших витрат або отримання авансу (передоплати).

Одноразові, тобто однократні витрати, або витрати, які здійснюються один раз (з періодичністю більше, ніж через місяць) і спрямовуються на забезпечення процесу виробництва протягом тривалого часу.

За доцільністю витрачання витрати поділяються на продуктивні та непродуктивні.

Продуктивні – передбачені технологією та організацією виробництва.

Непродуктивні – не обов'язкові, що виникають у результаті певних недоліків організації виробництва, порушення, технології тощо.

За визначенням відношення до собівартості продукції розрізняють витрати на продукцію та витрати періоду.

Витрати на продукцію – це витрати, пов'язані з виробництвом. У виробничій сфері до таких витрат належать усі витрати (матеріали, зарплата, амортизація верстатів тощо), пов'язані з функцією виробництва продукції.

Витрати на виробництво продукції створюють виробничу собівартість продукції (робіт, послуг). Витрати періоду – це витрати, що не включаються до виробничої собівартості і розглядаються як витрати того періоду, в якому вони були здійснені. Це витрати на управління, збут продукції та інші операційні витрати.

За місцем відповідальності (місцем виникнення витрат) витрати на виробництво групуються за виробництвами, цехами, дільницями, технологічними переділами, службами та іншими адміністративно відокремленими структурними підрозділами підприємства. [1, с.429-431].

Висновки

Класифікація витрат має велике значення для підприємства і використовується при визначенні вартості продукції. Не існує чіткої системи класифікації витрат виробництва в промисловості. Класифікація залежить від інформації, яка потрібна на підприємстві для успішного функціонування. Слід зазначити, що необхідно вибирати таку класифікацію витрат, щоб забезпечувала виконання тих завдань, при виконанні яких давала можливість визначати собівартість і порівнювати її з плановою, прогнозувати майбутні витрати, створювати проекти управлінських рішень, щодо регулювання витрат і розвитку підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бухгалтерський фінансовий облік Підручник. За ред. Проф. Ф.Ф. Бутинця. — Житомир: ЖТІ, 2000. — с.429-431.
2. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Монографія. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. — 450 с.
3. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджено наказом Держкомпромполітики України від 02.02.2001 р. № 47.

УДК 65.247

МЕТОДИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

М.В. ЧОРІ

Мукачівський технологічний інститут

У даній статті досліджено поняття фінансових інвестицій, види методів оцінки, обліку та доцільності їх застосування у різних випадках.

Обов'язковим елементом розвинутої ринкової економіки будь-якої країни світу є функціонування фондового ринку. В Україні процес становлення пов'язаний насамперед з приватизацією державного сектора шляхом створення акціонерних товариств різного типу. Процес купівлі-продажу самих цінних паперів на території Закарпатської області є досить низьким, оскільки дійсно здійснюють продаж-купівлю